

РОЗДІЛ 12. ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА

ЕКОЛОГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ПОДАЛЬШІ КРОКИ

ENVIRONMENTAL INITIATIVES IN THE HOTEL BUSINESS: UKRAINE'S EXPERIENCE AND FUTURE STEPS

УДК 338.48:640.4

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct82-47>

Новак У.П.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів
та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний
університет України

Говда Г.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку, фінансів
та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний
університет України

Мандрик В.О.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів
та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний
університет України

Novak Ulyana

Ukrainian National Forestry University

Hovda Halyna

Ukrainian National Forestry University

Mandryk Vasy

Ukrainian National Forestry University

Готельний бізнес в Україні є важливою складовою економіки, сприяючи створенню робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищенню туристичної привабливості. Однак, його діяльність супроводжується значними екологічними викликами, такими як викиди вуглецю, надмірне споживання ресурсів та утворення відходів. У статті проаналізовано сучасний стан впровадження екологічних ініціатив у готелях України. Представлено приклади екологічних ініціатив провідних готелів, які включають відмову від одноразового пластику, енергоефективність, управління відходами та використання місцевих ресурсів. Обґрунтовано перспективність розвитку еко-готелів з урахуванням міжнародного досвіду, попиту туристів і природних ресурсів України. Запропоновано рекомендації щодо оптимізації енергоспоживання, зменшення використання води та пластику, управління відходами та скорочення викидів вуглецю. Упровадження екологічних ініціатив забезпечить підвищення конкурентоспроможності готельного бізнесу та сприятиме сталому розвитку.

Ключові слова: готельний бізнес, індустрія гостинності, екологічні інновації, екосертифікація, сталий розвиток, довкілля.

The hotel business in Ukraine holds substantial potential as a driver of economic growth, regional attractiveness, and job creation. Beyond these benefits, it facilitates international connections, cultural exchange, and interregional mobility. However, the industry also poses significant environmental challenges. Globally, the hospitality sector contributes approximately 1% of carbon emissions, necessitating drastic reductions to align with global climate targets. Addressing these challenges is critical for ensuring sustainable development while enhancing the sector's competitiveness. This study examines the current state of environmental initiatives in Ukraine's hotel business and provides recommendations for adopting eco-friendly practices based on international standards and local considerations. Over the past decade, the influx of international hotel chains, including Rixos, Hyatt, and Radisson Blu, has improved service quality and introduced sustainability measures. Ukraine has pioneered eco-certification among post-Soviet states, harmonizing ISO 14000 standards and joining the Global Ecolabelling Network. These certifications enable hotels to adopt environmentally friendly practices, including waste reduction, energy and water conservation, and the use of certified organic products. Prominent examples include the Green Key certification, achieved by several Ukrainian hotels, and initiatives by hotel chains, which have eliminated single-use plastics and implemented resource-saving measures. These efforts illustrate the growing integration of environmental sustainability in hotel operations. Furthermore, the development of eco-tourism and investments in green technology present significant opportunities for the sector. Recommendations for further improvement include optimizing energy and water use, expanding waste management systems, and reducing carbon footprints through renewable energy and efficient operations. The article highlights the potential for Ukraine's hotel industry to lead in sustainable development, leveraging its natural resources and unique landscapes to attract eco-conscious tourists while contributing to global environmental goals.

Keywords: hotel business, hospitality industry, environmental innovation, eco-certification, sustainable development, environment.

Постановка проблеми. Діяльність готельного бізнесу в Україні має значний потенціал, так як він сприяє створенню нових робочих місць, стимулює розвиток економіки та підвищує привабливість регіонів для туристів. Окрім того, активний розвиток готельної справи сприяє зміцненню економічних зв'язків, розширенню інфраструктури, а також підтримує розвиток торгівлі, науки, культури та спорту. Це підвищує міжнародний імідж країни, сприяє мобільності населення, полегшує міжкультурний обмін та зміцнює контакти на міжособистісному рівні.

Водночас діяльність готельного бізнесу спричиняє значний негативний вплив на довкілля.

Зокрема, як узагальнено Всесвітнім альянсом сталого розвитку гостинності [21]:

– на індустрію гостинності припадає приблизно 1% світових викидів вуглецю. Слід скоротити свої викиди на 66% до 2030 року і на 90% до 2050 року (порівняно з рівнем 2010 року), щоб прогноз зростання індустрії не призвів до відповідного збільшення викидів вуглецю. Індустрія повинна буде піти ще далі, щоб допомогти обмежити потепління до 1,5°C і уникнути найгірших наслідків зміни клімату;

– використання одноразового пластику для різноманітних потреб значною мірою забруднює довкілля. Незважаючи на те, що вживаються заходи

для зменшення його використання, він залишається поширеним у багатьох готелях. За оцінками, до 2050 року в океані буде більше пластику, ніж риби;

– вода є основним ресурсом у багатьох сферах діяльності готелів (опалення та охолодження, харчування, зрошення, СПА-центри, басейни тощо). Подекуди середньостатистичний гість готелю використовує у вісім разів більше води, ніж місцеве населення.

Отже, розвиток готельного бізнесу супроводжується значними екологічними викликами, вирішення яких є критично важливим для збереження екосистем, стратегічною необхідністю для збереження природних ресурсів та підвищення конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Останні дослідження свідчать, що готельний бізнес демонструє стійкий прогрес у впровадженні принципів сталого розвитку. Так, зарубіжні вчені Ketut I. Astawa, I. Ketut Budarma і ін. [18] акцентують увагу на зростанні використання передових технологій та аналізу даних для оптимізації споживання енергії та води у готелях. Це дає змогу не лише знизити витрати, але й мінімізувати негативний вплив на довкілля. Інші закордонні науковці, зокрема Roberto Rodríguez-García, Idoia Ferrero-Ferrero, María Ángeles Fernández-Izquierdo [19] та Shaniel Bernard, Juan Luis Nicolau [20] зазначають, що з кожним роком дедалі більше закладів отримують екологічні сертифікати, що сприяє вирішенню як екологічних, так і соціальних викликів. Окрім того, Frans Melissen зі співавторами [16] наголошують, що зростаюча увага до проблеми змін клімату та екологічної стійкості спонукає готельний бізнес активно впроваджувати інноваційні рішення, такі як використання відновлюваних джерел енергії, впровадження технологій переробки відходів та інтеграція комплексних систем управління сталим розвитком. Науково-технічний прогрес у поєднанні зі зростанням екологічної свідомості споживачів спонукає готелі адаптувати свою діяльність до нових реалій. Такі зміни підкреслюють значення сталого розвитку в індустрії гостинності та необхідність подальших досліджень.

Питання впровадження екологічних ініціатив у готельному бізнесі є важливим напрямом досліджень також серед українських учених, що відображає актуальність теми у національному контексті. Так, Паньків Н. та Бик В. [12] провели дослідження, присвячене проблемам і перспективам екологізації в готельно-ресторанній сфері. Вони проаналізували сучасний стан еко-готелів в Україні, їх сертифікацію та вплив на навколишнє середовище, а також надали рекомендації для розвитку екологічних ініціатив у цій сфері. Дослідження Терещук Н.В. та ін. [6] узагальнює та систематизує інформацію стосовно екологічних проблем в індустрії гостинності як у світі, так і в Україні. Праці інших дослідників,

зокрема Ганич Н.М. і Гаталяк О.М. [2], Свідло К., Мамченко Л., Соколенко А. [14], Тітомир Л.А., Коротича О.М., Халілова-Чуваєвої Ю.О. [15] охоплюють аспекти екологізації готельного та ресторанного бізнесу, акцентуючи увагу на необхідності сталого розвитку. Такі дослідження сприяють адаптації міжнародного досвіду до українських реалій та стимулюють сталий розвиток готельного бізнесу в Україні.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасного стану впровадження екологічних ініціатив у готельному бізнесі України та розроблення рекомендацій щодо подальшого вдосконалення екологічно орієнтованих заходів з урахуванням міжнародного досвіду і національних особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Протягом останніх десятиліть готельний бізнес України розвивався динамічно. Важливим етапом стало залучення міжнародних готельних мереж, таких як Rixos, Rezidor, Hyatt, Wyndham Hotel Group, що значно вплинуло на конкурентне середовище галузі. Ці мережі впровадили стандарти, які сприяли підвищенню рівня якості послуг, використанню сучасних технологій, впровадженню інновацій та формуванню екологічно відповідальної діяльності як важливого аспекту успішного функціонування готелів.

В Україні розвиток системи екологічної сертифікації розпочався значно пізніше, ніж у країнах Європейського Союзу, США, Канаді чи Японії. Однак саме Україна стала першою державою серед країн пострадянського простору, яка почала впроваджувати екологічну сертифікацію та маркування відповідно до міжнародних стандартів ISO 14000. Завдяки цьому Україна приєдналася до Global Ecolabelling Network – міжнародної організації, яка об'єднує 27 сертифікаційних систем у 60 країнах світу, і гармонізувала 43 екологічних стандарти для товарів і послуг [1].

Регулювання використання екологічних маркувань і декларацій здійснюється державним Технічним регламентом з екологічного маркування, прийнятим у 2011 році. Згідно з ним, підприємствам заборонено застосовувати маркування без сертифікованого підтвердження екологічних переваг. Для отримання статусу еко-готелю в Україні закладу готельної індустрії необхідно підтвердити відповідність екологічним стандартам. На сьогодні це можна зробити двома способами.

Перший – це відповідність вимогам екологічного стандарту СОУ ОЕМ 08.002.30.059 «Послуги з тимчасового розміщення (проживання). Екологічні критерії», який відповідає міжнародному стандарту ISO 14024 “Environmental labels and declarations – Type I environmental labelling – Principles and procedures”. Відповідно до цього стандарту, готельний заклад добровільно може задекларувати екологічні переваги своїх послуг завдяки [14]:

- зменшенню рівня негативного впливу на навколишнє середовище і здоров'я людини під час надання послуг;

- зниженню споживання природних ресурсів, раціональному управлінню відходами та матеріальними ресурсами;

- просуванню якісніших послуг з використанням екологічно (органічних) сертифікованих продукції, товарів, виробів і матеріалів.

Окрім цього, стандарт охоплює вимоги до різних аспектів виробничого процесу, таких як використання хімічних засобів (для миття, очищення тощо), закупівля товарів і послуг, логістика та комунікація з клієнтами і персоналом. Для кожної сфери діяльності визначаються обов'язкові й додаткові критерії, які повинні враховувати особливості інфраструктури готелю: ресторани, SPA-зони, спортивні зали, басейни, рекреаційні території та інші приміщення.

Акредитованим органом для сертифікації на відповідність стандарту ISO 14024 є Центр екологічної сертифікації та маркування Всеукраїнської громадської організації «Жива планета». У 2003 році ця організація ініціювала створення української програми екологічного маркування I типу. Символ програми, зареєстрований Міністерством юстиції України, отримав народну назву «Зелений журавлик». Цей знак використовується для інформування споживачів про відповідність товарів і послуг екологічним критеріям, які враховують життєвий цикл продукції та визначаються спеціальними стандартами [13].

Екологічна сертифікація відповідно до ISO 14024 надає підприємству [7]:

- право застосовувати спеціальне маркування щодо сертифікованої продукції і конкурентну перевагу на українському, європейському та міжнародному ринках;

- можливість підтвердити відповідність продукту встановленим екологічним вимогам у тендерах;

- змогу брати активну участь у переході на засади сталого розвитку, сприяючи досягненню амбіцій України як кандидата у члени ЄС щодо нульового забруднення.

Другим способом підтвердження екологічності готельних підприємств є сертифікація за програмою «Green Key». Перший екологічний сертифікат за цією міжнародною програмою екологічної сертифікації готелів та курортів у 2011 році отримав Radisson Blu Hotel у м. Київ. На сьогодні за офіційними даними [17] в Україні такий сертифікат отримали 8 готелів: Raddison Blue Resort Bukovel; Raddison Blue Hotel, Kyiv; Ibis Lviv, Ibis Kyiv City Center; Ibis Kyiv Beresteiska; Ibis Kyiv Railway Station; Mercure Kyiv Congress; Adagio Kyiv Beresteiska Apart.

Так, команда мережі готелів Ibis [10] активно працює над впровадженням екологічних ініціатив в Україні, спрямованих на збереження ресурсів і підтримку сталого розвитку. Зокрема:

- відмовилася від використання одноразового пластику в своїх закладах, що сприяє скороченню обсягів сміття та захисту водних і природних ресурсів;

- ставить за мету подальше зниження впливу на клімат шляхом контролю споживання електроенергії, що дозволить зменшити обсяги викидів парникових газів;

- реалізує програму багаторазового використання постільної білизни;

- обладнала свої готелі контейнерами для сортування сміття, що дає змогу зменшити потребу у видобутку нових ресурсів і підтримувати їх раціональне використання.

Готель Mercure Kyiv Congress [4] також вживає активних заходів для мінімізації викидів вуглецю, скорочення споживання енергії та води, а також зменшення кількості відходів. Його діяльність спрямована на зниження негативного впливу на навколишнє середовище та збереження природних багатств для наступних поколінь.

В українському готелі Raddison Blue Hotel на Буковелі [5] мережі Raddison активно впроваджуються екологічні ініціативи. Зокрема, тут повністю відмовилися від використання одноразового пластику: соломинки, мішалки, пластикові пляшки для води, напоїв, а також одноразовий посуд замінено на більш екологічні альтернативи. У готелях передбачені сучасні санвузли та душові, що забезпечують раціональне споживання води. Гостям пропонується можливість відмовитися від щоденного прибирання номерів і повторно використовувати рушники. Значна частина продуктів харчування постачається місцевими виробниками, а для мінімізації харчових відходів впроваджуються спеціальні заходи. Освітлення здійснюється переважно за допомогою енергоефективних світлодіодних ламп, а вікна обладнані подвійними склопакетами. Для зменшення енергоспоживання застосовуються електронні ключ-картки або системи освітлення, які працюють на основі датчиків руху. Окрім того, гостям пропонують вегетаріанські й веганські страви, а також організовують екскурсії та заходи у партнерстві з місцевими гідом.

Команда мережі готелів Adagio [9] дотримується принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності. Так, зокрема, готель Adagio Kyiv Beresteiska Apart активно впроваджує заходи екологічного менеджменту, включаючи постійний моніторинг та оптимізацію використання електроенергії, раціональне споживання водних ресурсів, сортування, переробку та утилізацію відходів. Завдяки цим ініціативам готель відповідає суворим вимогам екологічної сертифікації, підтверджуючи свою відданість принципам сталого розвитку.

Кожен зі згаданих закладів розміщення прагне мінімізувати свій негативний вплив на навколишнє середовище, усі використовують технології для вироблення відновлювальної енергії,

впроваджують заходи щодо економії води та енергії, переробляють відходи та використовують екологічні матеріали.

Найбільша готельна мережа України Reikartz [11] також активно впроваджує екологічні ініціативи, спрямовані на захист довкілля. Серед ключових заходів:

- перехід від одноразової міні-косметики у маленьких пляшечках на використання багаторазових дозаторів. Це допомагає суттєво скоротити кількість пластикових відходів і зменшити негативний вплив на довкілля;

- участь у європейській ініціативі зі зниження викидів мийних засобів у стічні води. У кожному номері розміщені інформаційні повідомлення, які закликають гостей до раціонального використання рушників, що сприяє зменшенню використання ресурсів;

- організація системи роздільного збору сміття з подальшою передачею на переробку паперу, скла, металу, жирів, лампочок та інших матеріалів;

- використання безфосфатних пральних засобів європейського виробництва з підтвердженими санітарно-гігієнічними висновками. Це не лише мінімізує вплив на довкілля завдяки використанню дозувальних систем для розведення концентратів, але й зменшує викиди шкідливих фосфатів у воду.

Такі зусилля підтверджують прагнення компанії Reikartz сприяти сталому розвитку та екологічній відповідальності у сфері гостинності.

Львівські готелі активно впроваджують екологічно відповідальні практики, спрямовані на зменшення негативного впливу на довкілля. Наприклад, готель CUBBY [3] реалізував низку екологічних ініціатив, серед яких:

- раціональне використання води: застосування повторного використання рушників, душові кабінки з низьким споживанням води та встановлення економних туалетів;

- енергоефективність: використання ключ-карт для управління електропостачанням у номерах, датчики руху для освітлення в зонах загального користування, а також повний перехід на енергоефективні світлодіодні лампи;

- підтримка середовища: вирощування рослин у готелі, які покращують якість повітря, а також забезпечення приміщень свіжим природним повітрям;

- місцеві продукти: пріоритетне використання локальної їжі, що становить близько 80-90% від загального асортименту, підтримуючи місцевих виробників;

- мінімізація відходів: впровадження політики зменшення, переробки та утилізації харчових відходів, а також відмова від «шведських столів» на користь попередніх замовлень;

- відмова від пластику: відсутність одноразового пластику, включно з ємностями для

косметичних засобів, пластиковими стаканами, столовими приборами та посудом.

Ці заходи демонструють прихильність готелю до екологічної відповідальності та сталого ведення бізнесу.

Отже, український готельний бізнес має досвід впровадження екологічних ініціатив у своїй діяльності. Розвиток екологічного готельного бізнесу має великий потенціал для України, оскільки країна володіє значними природними ресурсами та територіями, що ідеально підходять для створення еко-готелів. Завдяки порівняно низькому рівню індустріалізації на багатьох територіях зберігаються природні ландшафти, які можуть стати основою для екологічного туризму. Окрім цього, планується збільшення іноземних інвестицій у готельну індустрію, що дозволяє активніше впроваджувати екологічні стандарти у будівництво та експлуатацію готелів. Попит на послуги еко-готелів зростає як серед внутрішніх, так і серед іноземних туристів, що робить цей напрям перспективним для підтримки сталого розвитку в Україні.

У готельній індустрії на світовому рівні активно розвиваються декілька ключових напрямів впровадження інноваційних технологій з екологізації, кожен з яких спрямований на зменшення негативного впливу готелів на навколишнє середовище та збереження природних ресурсів. Базуючись на міжнародному досвіді, вважаємо доцільним закладам готельного господарства запроваджувати такі екологічні ініціативи (рис. 1).

Розглянемо їх детальніше.

1. Оптимізація використання енергії, яка включає заходи щодо впровадження енергоефективного обладнання, автоматизованих систем управління освітленням, опаленням та кондиціонуванням, зокрема можливість використовувати картки-ключі, які автоматично вимикають енергоспоживання номеру, коли гість його покидає.

2. Використання водозберігаючих технологій. Для підвищення ефективності водозберігаючих технологій у готелях можна рекомендувати такі заходи:

- встановити сенсорні (безконтактні) змішувачі у загальнодоступних зонах, таких як туалети у вестибюлі та ресторани, що сприятиме зменшенню споживання води, оскільки вода подається лише при виявленні руху рук;

- використовувати системи збору дощової води для зрошення зовнішніх зелених насаджень або для санітарно-технічних потреб, наприклад, змиву туалетів, що допоможе зменшити споживання водопровідної води;

- установити бачки з кнопками для повного або часткового змиву, що дасть змогу використовувати меншу кількість води, якщо немає потреби у повному змиві;

- розмістити інформаційні матеріали у гостьових номерах про важливість економії води;

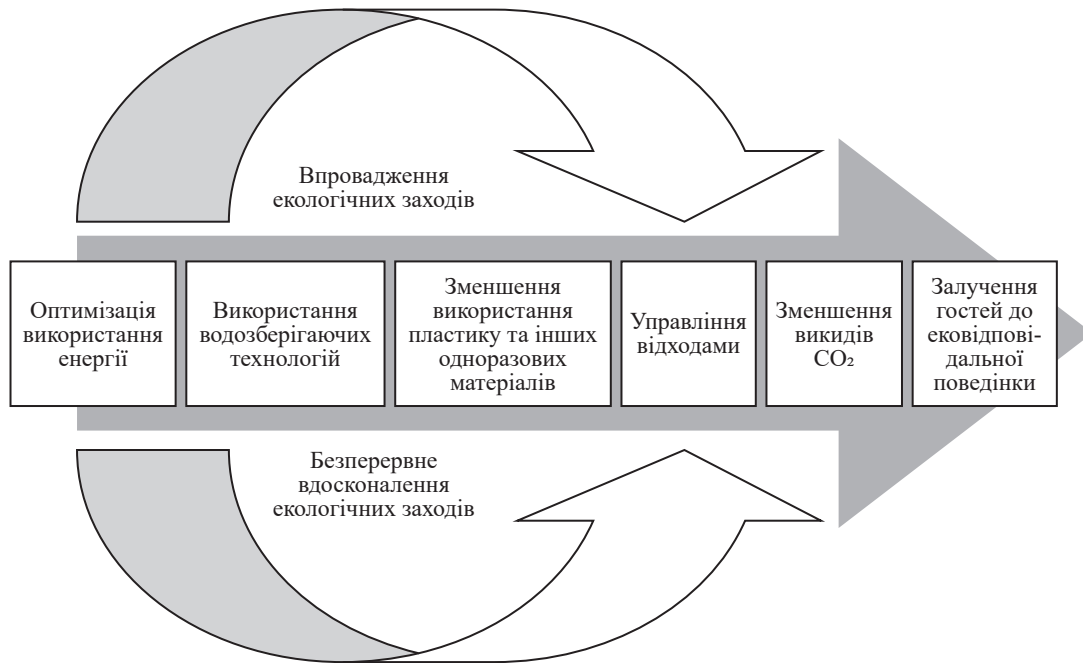

Рис. 1. Екологічні ініціативи в готельній індустрії

Джерело: сформовано авторами

– встановити системи моніторингу споживання води в реальному часі, що дасть змогу адміністрації готелю своєчасно виявляти та усувати витрати та оптимізувати водоспоживання.

Ці заходи можуть допомогти ще більше знизити витрати води, підвищити екологічну ефективність готелю та зменшити операційні витрати, пов'язані зі споживанням води.

3. Зменшення використання пластику та інших одноразових матеріалів. Для подальшого зменшення використання пластику та інших одноразових матеріалів у готелях можна запропонувати такі заходи:

- перейти на багаторазові контейнери та пакувальні матеріали – замінити одноразові пластикові контейнери для зберігання продуктів та упаковки на багаторазові скляні або металеві контейнери, що допоможе зменшити кількість пластику на кухні та в службах, які обслуговують номерний фонд;

- використовувати біорозкладні або компостовані матеріали для упаковки їжі на винос, такі як бамбуковий, картонний або кукурудзяний посуд, замість пластику, що стане важливим кроком для залучення гостей, які підтримують екологічні ініціативи;

- забезпечувати гостей багаторазовими пляшками для води, які можна наповнити в спеціальних пунктах по всьому готелю, що зменшить використання одноразових пластикових пляшок;

- відмовитись від пластикових пакетів у всіх службах готелю – замінити пластикові пакети на паперові або багаторазові текстильні сумки, зокрема для сервісу хімчистки, доставки продуктів, прибирання номерів тощо.

4. Управління відходами, яке є одним із ключових напрямів екологічної ефективності, спрямованим на мінімізацію кількості сміття. Заклад має аналізувати різноманітні аспекти своєї діяльності, які пов'язані з утворенням відходів. Ці аспекти повинні включати аналіз закупівель, можливість повторного використання продукції тощо. Важливо також впорядкувати інформацію щодо управління відходами у готелі [8], зокрема:

- визначити обсяги відходів, які утворюються у закладі щомісяця та щороку, розраховані у кілограмах на одного гостя;

- з'ясувати, чи облаштований у закладі спеціальний майданчик для збору побутових відходів;
- оцінити, чи проводиться сортування сміття, і якщо так, то на які саме фракції здійснюється поділ;

- перевірити наявність договору на вивезення побутових відходів із відповідними організаціями;

- проаналізувати, скільки заклад витрачає на послуги з вивезення відходів щомісяця та який тариф застосовується для цих розрахунків.

Систематизація цих даних дасть змогу краще оцінити ефективність управління відходами, виявити можливості для оптимізації витрат і зниження негативного впливу на довкілля.

Важливим етапом удосконалення системи управління відходами є проведення базового морфологічного аналізу і визначення складу відходів, щоб зрозуміти реальний стан справ. Морфологічний склад визначають як відсотковий вміст окремих компонентів, що складають загальну масу і/або об'єм відходів. Саме фіксація даних і подальше ведення статистики утворення відходів і управління

різними фракціями є основою для подальшої розробки стратегії «нуль відходів».

Для подальшого зменшення відходів закладам готельного господарства можна запропонувати такі заходи:

- у ключових частинах готелю, де утворюються відходи, встановити контейнери для збору різних їх видів. Система збору всередині закладу має відповідати потокам відходів, які утворюються. Наприклад, якщо в закладі є збір біовідходів, бажано їх збирати безпосередньо в місцях, де вони утворюються. Окрім цього доцільно роздільно збирати всі основні фракції відходів для подальшої їх переробки. Окрему увагу у закладі приділяти збору небезпечних відходів, наприклад, батарейок;

- створити систему компостування для біологічних відходів з кухні та ресторану готелю. Це дозволить зменшити кількість органічних відходів і використовувати отриманий компост для озеленення території навколо готелю або у внутрішніх садках.

- здійснювати переробку текстилю та інших матеріалів – замість викидання старої постільної білизни, рушників та інших текстильних виробів, можна відправляти їх на переробку або ж переобладнувати для повторного використання, наприклад, як серветки або тканини для прибирання;

- встановити моніторинг харчових відходів у ресторані готелю для виявлення джерел перевищити їжі. Це можна поєднати з програмою «гнучкого меню», яка дозволить гостям обирати порції;

- залучити місцевих постачальників, які використовують екологічно чисту або багаторазову упаковку для своїх товарів, що зменшить кількість відходів від пакування;

- проводити тренінги для персоналу щодо ефективного управління відходами та важливість їх зменшення, що сприятиме активній підтримці екологічних ініціатив з боку персоналу.

5. Зменшення викидів CO₂. Є ще одним пріоритетним напрямом, що відповідає сучасним стандартам екологічної відповідальності. Клімат змінюється все швидше і до цього потрібно адаптуватись. Сьогодні вже не достатньо усувати лише причини кліматичних змін, треба компенсувати вуглецевий слід. Адаптація до кліматичних змін полягає у збільшенні кількості зеленої інфраструктури (зелені насадження), яка крім поглинання парникових газів створює затінок, знижуючи температуру повітря. Тому часто заклади готельного господарства займаються озелененням всередині закладу, прилеглої території, висаджують дерева в інших місцях населеного пункту [8].

Для зменшення викидів CO₂ закладам готельної індустрії можна рекомендувати такі заходи:

- розглянути можливість придбання електромобілів або гібридних автомобілів для обслуговування гостей, особливо для трансферу;

- встановити зарядні станції для електротранспорту на території готелю, що буде сприяти підтримці гостей, які подорожують на електромобілях. Це, своєю чергою, не лише зменшить викиди, але й стане привабливою послугою для екологічно відповідальних туристів;

- готель може запропонувати гостям альтернативні, екологічні види транспорту, такі як велосипеди та електросамокати, які будуть ідеальними для коротких поїздок по місту, що не лише зменшить викиди, але й стане цікавим додатковим сервісом для гостей;

- запровадити систему оцінки і моніторингу викидів CO₂, що дозволить готелю відслідковувати обсяги викидів від транспорту та інших видів діяльності, а це допоможе чіткіше планувати стратегії зі зменшення впливу на довкілля;

- оптимізувати транспортні маршрути всередині готелю (доставка продуктів, пральня тощо), що може допомогти зменшити непотрібні поїздки і, відповідно, зменшити викиди CO₂.

6. Залучення гостей до екологічної поведінки.

Для покращення інформування гостей про екологічні ініціативи та їх залучення до екологічної поведінки можна запропонувати такі заходи:

- розмістити в номерах інформаційні брошури, де описані основні екологічні ініціативи готелю, такі як сортування сміття, заходи зі збереження води та енергії, використання багаторазових матеріалів тощо;

- встановити інформаційні стенди або екрани у вестибюлі, ресторані чи зоні відпочинку, де можна детально розповісти про екологічні заходи, що впроваджуються в готелі;

- активніше поширювати інформацію про екологічні ініціативи у соціальних мережах готелю, робити пости та відео, які демонструють досягнення у сфері сталого розвитку, залучення гостей до екологічних практик;

- запровадити спеціальну програму, яка б заохочувала гостей брати участь у екологічних практиках готелю;

- запропонувати гостям можливість залишати відгуки та побажання щодо екологічних заходів у спеціальних зонах або анкетах, що сприятиме покращенню зворотного зв'язку та допоможе з'ясувати, які саме ініціативи є важливими для гостей;

- продавати у готелі продукцію місцевих виробників або організовувати екскурсії, які підтримують місцеву економіку та пропагують екотуризм та гастротуризм.

- організовувати для гостей екскурсії або майстер-класи, які проводяться місцевими фахівцями, включаючи тематику сталого розвитку та збереження природи.

Отже, впровадження запропонованих заходів щодо екологічних ініціатив дасть змогу суттєво

зменшити негативний вплив готельного бізнесу на навколишнє середовище, що є важливим кроком у напрямку сталого розвитку. Оптимізація енергоспоживання, використання водозберігаючих технологій, зменшення використання пластику та одноразових матеріалів, а також контроль викидів CO₂ не лише допоможуть готелям знизити свої витрати, але й сприятимуть збереженню природних ресурсів. Це забезпечить економію на ресурсах, таких як електроенергія та вода, і дасть можливість зменшити витрати на утилізацію відходів, що в довгостроковій перспективі позитивно вплине на прибутковість готельних закладів.

Окрім фінансової вигоди, реалізація екологічних ініціатив сприятиме покращенню репутації готелів та підвищенню рівня задоволеності гостей. Сучасні споживачі дедалі частіше віддають перевагу екологічно відповідальним компаніям, і готель, який піклується про довкілля, зможе залучити більше клієнтів. Окрім того, співпраця з місцевою громадою та залучення гостей до екологічної поведінки підвищить довіру до бренду готелю та сприятиме формуванню лояльності серед клієнтів, що дозволить не тільки захистити природу, але й зміцнити конкурентні переваги на ринку гостинності.

Висновки. Екологізація готельного бізнесу набуває особливого значення через значне споживання природних ресурсів цією галуззю. Готелі потребують великих обсягів енергії для освітлення, кондиціонування, обігріву, а також споживають значні обсяги води для обслуговування гостей, пральні та обслуговуючих потреб. Це призводить до значного навантаження на навколишнє середовище, особливо у туристично активних регіонах, де постійне зростання числа туристів і попит на комфортні умови проживання створює додатковий тиск. Впровадження екологічних стандартів дає змогу мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище.

В Україні процес екологічної сертифікації готелів розпочався порівняно недавно, проте він демонструє значний потенціал для розвитку. Як перша країна на пострадянському просторі, що почала застосовувати стандарти ISO 14000, Україна створює умови для впровадження екологічних ініціатив у готельному бізнесі. Використання міжнародних стандартів забезпечує відповідність українських готелів сучасним вимогам у сфері сталого розвитку та робить їх конкурентоспроможними на глобальному ринку. Це також сприяє поліпшенню якості послуг та впливає на імідж країни як привабливого туристичного напрямку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Берзіна С. Вимоги екологічних стандартів та процедура оцінки відповідності згідно ISO 14024. *Екологічна безпека – основа збалансованого розвитку готельного та санаторно-курортного біз-*

несу: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 18 травня 2012 р.). Одеса, 2012.

2. Ганич Н.М., Гаталяк О.М. Екологізація готельного та ресторанного бізнесу. *Географія та туризм*. 2018. Вип. 43. С. 39–47.

3. Готель CUBBY: офіційний сайт. URL: <https://www.cubby-hotel.com/> (дата звернення 15.01.2025 р.).

4. Готель Mercure Kyiv Congress: офіційний сайт. URL: <https://mercurekyiv.ua/ua/main-hotel> (дата звернення 15.01.2025 р.).

5. Готель Radisson Blu Resort: офіційний сайт. URL: <https://www.radissonhotels.com/en-us/hotels/radisson-blu-resort-bukovel> (дата звернення 18.01.2025 р.).

6. Терещук Н. В., та ін. Екологізація готельно-ресторанного бізнесу. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*. 2023. № 28.1(42). С. 105–114.

7. Екомаркування в Україні. URL: <https://livingplanet.org.ua/pro-nas/publikatsii/ekomarkuvannia-v-ukraini> (дата звернення 05.01.2025 р.).

8. Машкова О., Дуга В., Пасенко Н. Зелені ідеї Zero Waste & Climate Friendly в HoReCa: українські бізнеси: навчальний посібник. Херсон-Кропивницький, 2023. 55 с.

9. Мережа готелів Adagio: офіційний сайт. URL: <https://www.adagio-city.com/> (дата звернення 20.01.2025 р.).

10. Мережа готелів Ibis: офіційний сайт. URL: <https://ibis.accor.com/> (дата звернення 22.01.2025 р.).

11. Мережа готелів Reikartz: офіційний сайт. URL: <https://franchise.reikartz.com/uk/> (дата звернення 23.01.2025 р.).

12. Паньків Н., Бик В. Екологізація готельно-ресторанної сфери в контексті сталого розвитку туризму в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 2. С. 146–156.

13. Програма екологічної сертифікації та маркування I типу «Зелений журавлик». URL: <https://livingplanet.org.ua/proekty/programa-ekologichnoji-sertifikatsiji-ta-markuvannya-i-tipu-zelenij-zhuravlik> (дата звернення 10.01.2025 р.).

14. Свідло К., Мамченко Л., Соколенко А. Environmental certification as a factor increasing the competitiveness of the hotel and restaurant business. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. 2022. № 2(23-02). С. 40–46.

15. Тітомир Л.А., Коротич О.М., Халілова-Чуваєва Ю.О. Екологізація готелів як напрям розвитку готельно-ресторанного бізнесу. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Том 13. Вип. 3. С. 88–93.

16. Melissen Frans, Cavagnaro Elena, Düweke Anna. Is the hotel industry prepared to face the challenge of sustainable development. *Journal of Vacation Marketing*. 2016. Vol.22.Issue3. DOI:<https://doi.org/10.1177/1356766715618997> (date of access: 23.12.2024).

17. Green Key. URL: <https://www.greenkey.global/> (date of access: 03.01.2025).

18. Astawa I.K., Budarma I.K., Widhar C.I., Suardani A.A.P., Suardani. The Practice of Green Hospitality at the Operational Level (a Case of 5-Star Hotel in Bali). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2019. Vol. 383. P.162–167. DOI:<https://doi.org/10.2991/icss-19.2019.9> (date of access: 25.12.2024).

19. Roberto Rodríguez-García, Idoya Ferrero-Ferrero, María Ángeles Fernández-Izquierdo. Analysis of integration of sustainability in sustainability certifications in the hotel industry. *Frontiers in sustainability*. 2023. Vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.3389/frsus.2023.1116359> (date of access: 25.12.2024).

20. Bernard Shaniel, Juan Luis Nicolau. Environmental certification and hotel market value. *International Journal of Hospitality Management*. 2022. Vol. 101. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2021.103129> (date of access: 22.12.2024).

21. World Sustainable Hospitality Alliance. Only one Earth – what can hospitality do to protect it? URL: <https://sustainablehospitalityalliance.org/only-one-earth/> (date of access: 20.12.2024).

REFERENCES:

1. Berzina S. (2012) Vymohy ekolohichnykh standartiv ta protsedura otsinky vidpovidnosti zghidno ISO 14024 [Requirements of environmental standards and conformity assessment procedure according to ISO 14024]. *Ekolohichna bezpeka – osnova zbalansovanoho rozvytku hotelnoho ta sanatorno-kurortnoho biznesu: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (Odesa, May 12, 2012). Odesa (in Ukrainian)

2. Hanych N.M., Hataliak O.M. (2018) Ekolohizatsiia hotelnoho ta restorannoho biznesu [Ecologization of the hotel and restaurant business]. *Heohrafiia ta turizm – Geography and tourism*. vol. 43, pp. 39–47

3. Hotel CUBBY: ofitsiinyi sait [official website]. Available at: <https://www.cubby-hotel.com/> (accessed January 15, 2025).

4. Hotel Mercure Kyiv Congress: ofitsiinyi sait [official website]. Available at: <https://mercurekyiv.ua/ua/main-hotel> (accessed January 15, 2025).

5. Hotel Radisson Blu Resort: ofitsiinyi sait [official website]. Available at: <https://www.radissonhotels.com/en-us/hotels/radisson-blu-resort-bukovel> (accessed January 18, 2025).

6. Tereshchuk N.V. ta in. (2023) Ekolohizatsiia hotelno-restorannoho biznesu [Ecologization of hotel and restaurant business]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Heohrafichni ta heolohichni nauky – Bulletin of Odesa National University. Geographical and geological sciences*, vol. 281(42), pp. 105–114.

7. Ekomarkuvannia v Ukraini [Ecolabeling in Ukraine]. Available at: <https://livingplanet.org.ua/pro-nas/publikatsii/ekomarkuvannia-v-ukraini> (accessed January 05, 2025).

8. Mashkova O., Duha V., Pasenko N. (2023) *Zeleni idei Zero Waste & Climate Friendly v HoReCa: ukrainski biznesy: navchalnyi posibnyk* [Green ideas Zero Waste & Climate Friendly in HoReCa: Ukrainian businesses: a study guide]. Kherson-Kropyvnytskyi (in Ukrainian)

9. Merezha hoteliv Adagio [Hotel chain Adagio]: ofitsiinyi sait [official website]. Available at: <https://www.adagio-city.com/> (accessed January 20, 2025).

10. Merezha hoteliv Ibis [Hotel chain Ibis]: ofitsiinyi sait [official website]. Available at: <https://ibis.accor.com/> (accessed January 22, 2025).

11. Merezha hoteliv Reikartz [Hotel chain Reikartz]. Available at: <https://franchise.reikartz.com/uk/> (accessed January 23, 2025).

12. Pankiv N., Byk V. (2023) Ekolohizatsiia hotelno-restorannoi sfery v konteksti staloho rozvytku turizmu v Ukraini [Ecologization of the hotel and restaurant sector in the context of sustainable development of tourism in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Khmelnytskyi National University*. vol. 2. pp. 146–156.

13. Prohrama ekolohichnoi sertyfikatsii ta markuvannia I typu «Zelenyi zhuravlyk» [The Green Crane type I environmental certification and labeling program]. Available at: <https://livingplanet.org.ua/proekty/programa-ekologichnoji-sertyfikatsiji-ta-markuvannia-i-tipu-zelenij-zhuravlik> (accessed January 10, 2025).

14. Svidlo K., Mamchenko L., Sokolenko A. (2022) Environmental certification as a factor increasing the competitiveness of the hotel and restaurant business. *Modern Engineering and Innovative Technologies*. vol. 2(23-02). pp. 40–46.

15. Titomyr L.A., Korotych O.M. (2021) Ekolohizatsiia hoteliv yak napriam rozvytku hotelno-restorannoho biznesu [Ecologization of hotels as a direction of development of hotel and restaurant business]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti – Economics of the food industry*, vol. 13, iss. 3, pp. 88–93.

16. Frans Melissen, Elena Cavagnaro, Anna Düweke (2016) Is the hotel industry prepared to face the challenge of sustainable development. *Journal of Vacation Marketing*, vol. 22, Iss. 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/1356766715618997> (accessed December 23, 2024).

17. Green Key. Available at: <https://www.greenkey.global/> (accessed January 03, 2025).

18. Ketut I. Astawa, I. Ketut Budarma, Cokorda Istri Sri Widhari, Anak Agung Putri Suardani (2019) The Practice of Green Hospitality at the Operational Level (a Case of 5-Star Hotel in Bali). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, vol. 383, pp. 162–167. DOI: <https://doi.org/10.2991/icss-19.2019.9> (accessed December 25, 2024).

19. Roberto Rodríguez-García, Idoya Ferrero-Ferrero, María Ángeles Fernández-Izquierdo (2023) Analysis of integration of sustainability in sustainability certifications in the hotel industry. *Frontiers in sustainability*, vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.3389/frsus.2023.1116359> (accessed December 25, 2024).

20. Shaniel Bernard, Juan Luis Nicolau (2022) Environmental certification and hotel market value. *International Journal of Hospitality Management*, vol. 101. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2021.103129> (accessed December 22, 2024).

21. World Sustainable Hospitality Alliance. Only one Earth – what can hospitality do to protect it? Available at: <https://sustainablehospitalityalliance.org/only-one-earth/> (accessed December 20, 2024).